

POSUDEK BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Posudek vedoucího práce

Autor práce: Adéla Kratochvílová

Název práce: Proměny tematizace smrti a umírání v sociologické teorii

Autor posudku: doc. Marek Skovajsa

Návrh klasifikace práce: *výborně*

Základní charakteristika práce.

Bakalářská práce je prací přehledového teoretického charakteru. Sleduje historický vývoj uchopení smrti, umírání a souvisejících jevů v sociologické teorii od klasiků sociologie až téměř do současnosti.

KONCEPČNÍ STRÁNKA PRÁCE

Má práce jasně formulovaný záměr, cíl, výzkumnou otázku a odpovídají jim závěry?

Cíl a teoretická otázka jsou formulovány jasně. Závěry na ně navazují.

Má práce adekvátně stanovenou a jasně vyloženou metodu a postup řešení?

V BP se otázka metody týká dvou fází postupu. 1) Vyhledávání a výběr textů. Tento postup je v práci popsán v č. 1.1. Postup se jeví jako vhodný, není však zřejmé, jakými kroky autorka při výběru vyloučila nebo minimalizovala subjektivní prvek. Je třeba ocenit, že tento problém je zmíněn mezi omezeními práce v Závěru. 2) Analýza a interpretace textů. Metody odpovídající této fázi realizace jsou uvedeny v Úvodu (č. 1.). BP neobsahuje metodologickou reflexi práce s texty, nicméně jde o věc, která na bakalářské úrovni studia podle mého názoru není nezbytná.

Jsou jednotlivé části práce (zejm. teoretická a empirická) vyvážené a vhodně propojené, vytváří text konzistentní celek?

Text je pouze teoretický, jako celek je konzistentní.

Jsou argumentace a text práce vystavěny logicky, jasně, srozumitelně? Má práce přehlednou strukturu?

Výklad a argumentace mají velmi dobrou úroveň, objevují se však občasné menší nesrovnalosti. Příklad: Fulton (1964) podle autorky souhlasí s Blaunerem (1966), jenže Fultonův článek vyšel o dva roky dříve, tedy vztah mezi oběma autory nebo jejich texty není podán úplně přesně (s. 34). Struktura práce je přehledná a srozumitelná.

Hodnocení kvality teoretické části práce (relevance k tématu a záměru práce, šíře a hloubka, vzhled autora do problematiky, samostatnost, originalita zpracování,...).

Teoreticky a (aspoň částečně i) metateoreticky koncipovaný přehled sociologické literatury o smrti a umírání je hlavním výsledkem této BP. Autorce se podařilo sestavit chronologickou řadu nejprve klasických, poté moderních a nakonec postmoderních sociologických autorů zabývajících se v menší či větší míře problematikou smrti a umírání. V nejsilněji zastoupené, moderní fázi vývoje navíc přístupy vhodně rozčlenila podle základních teoretických směrů. Zpracování takto širokého tématu je velmi hodnotný výkon, na druhou stranu s ním jsou nutně spojeny některé otázky, ty však mají spíše diskusní povahu. Je např. možné se ptát, zda přínos každého sociologického klasika ke zpracování tématu smrti je opravdu zásadní. Platí však, že jakožto klasikové jsou v pracích ze sociologie smrti poměrně často citováni, a tím je tedy v určitém smyslu prokázána i jejich relevance pro tuto oblast.

Zpracování postmoderní fáze vývoje sociologických teorií smrti je možná kratší, než by mohlo být, a i zde by bylo užitečné aplikovat vhodný princip horizontálního dělení na přístupy a směry jako v případě moderních teorií. Z prostorových důvodů však nebylo možné psát o této etapě více a podrobněji.

Je třeba ocenit velmi široký záběr literatury, kterou A. Kratochvílová vyhledala, prostudovala a zařadila do svého přehledu. Jde převážně o anglosaskou literaturu, ale tato skutečnost je autorkou řádně zmíněna a vysvětlena. Vzhledem k vlivu americké a britské sociologie na další národní sociologie se jeví jako legitimní BP opírat především o zdroje z tohoto světového regionu. V této souvislosti je hodno zmínky i to, že autorka zcela samozřejmě pracovala s velkým množstvím textů v angličtině.

Hodnocení kvality empirické části práce (adekvátnost použitých metod a postupů vzhledem k cíli práce, správnost aplikace metod a postupů, prezentace a interpretace výsledků,...).

-

Hodnocení diskuse a závěrů práce (soulad interpretací a závěrů s výsledky empirických analýz, provedení diskuse závěrů, snaha o vysvětlení závěrů a jejich argumentace, zodpovězení výzkumných otázek, naplnění cílů práce).

V části Diskuse A. Kratochvílová předkládá souhrnný výklad o vývoji reflexe smrti v sociologické teorii. Správně poukazuje na souvislost mezi měnící se teoretickou reflexí a výrazně se proměňující sociální realitou smrti a umírání, na niž má silný dopad technologický vývoj, rozvoj zdravotnictví, politické podmínky a přirozeně války, ale také, což je ze sociologického hlediska neméně důležité, měnící se společenské normy a kulturní vzorce. Dále A. Kratochvílová na základě argumentů vycházejících z vytvořeného přehledu odmítá rozšířený názor o univerzálnosti popírání smrti v moderních společnostech, což je podle mého názoru zcela správný závěr. V Diskusi bych ocenil trochu více dialogu se současnou literaturou, ale vcelku ji hodnotím jako adekvátní.

FORMÁLNÍ ASPEKTY PRÁCE

Hodnocení naplnění kritérií odborného textu (rozsah práce (BP 72-126 tis. znaků, DP 108-162 tis. znaků) citační normy, odkazy, popis datových zdrojů, jasnost odlišení myšlenek autora od převzatých, seznam literatury atd.)

BP je spíše delší a spolehlivě překračuje minimální požadovaný rozsah. Práce s literaturou odpovídá standardu pro bakalářské studium. Častější přítomnost interpretací a někdy také parafrází různých textů je dána typem BP jako přehledové studie.

Hodnocení vhodnosti a úplnosti využití informačních zdrojů (literární prameny, databáze, zahraniční literatura, datové zdroje,...)

BP se opírá o rozsáhlý soubor literatury, včetně základních prací k sociologii smrti zejména z anglickojazyčné oblasti. Seznam není úplný, ale dobře mapuje populaci textů k sociologii smrti. Je možná škoda, že v práci nebyly aspoň souhrnnou kvantitativní formou prezentovány úplné výsledky hledání v databázích, nebylo však záměrem vytvořit systematickou rešerši k tématu smrti a umírání.

Hodnocení jazykové, stylistické a grafické úrovně práce (grafická úprava, členění textu, označení příloh, zpracování tabulek, grafů, schémat atp.)

Jazyková úroveň textu je velmi dobrá, jen občas se objevují ne úplně ideální stylistické formulace. Jedna úprava provedená na poslední chvíli způsobila rozdíl mezi obsahem BP a skutečným členěním textu v části 3.3.

Další poznámky

-

Celkové hodnocení práce

A. Kratochvílová vytvořila teoreticky podložený přehled zejména zahraniční literatury k sociologii smrti a umírání, který dosud nikdo v ČR neudělal. Jedná se tedy o užitečný příspěvek k rozvoji této u nás dosud málo pěstované oborové sociologie. Autorka naplnila požadavky kladené na typ přehledové teoretické práce způsobem, který na bakalářském stupni studia zasluhuje hodnocení výborně.

Otázky a náměty k obhajobě

Jedno z témat, které je v BP přítomné, ale není mu věnována větší pozornost, je téma strachu ze smrti a dalších emocí, které se smrtí a umíráním souvisejí. Mohla by autorka (před obhajobou) dohledat některou významnější práci, která se strachu ze smrti věnuje, a vysvětlit, jaké místo by zaujímala v jejím přehledu?

Jaký je vztah mezi sociologií smrti a oborem *death studies*?

Datum: 31. 5. 2023

Podpis: